

Ki a szegény mostanában?

Amióta rányílt az eszem erre a világra, mindig azt hallom, hogy fejlődünk. Az élet törvénye az állandó fejlődés. Meg a visszafejlődés. Úgy emelkedik az életszínvonalunk, ha a pártok programbeszédében mérjük, belefájdul nyakunk csigolyájá. Ha viszont a zsebünkbe is bele találunk nyúlni, alig találunk benne valamit. Amikor elűtött a kódisnyugdíj, akkor jutott eszembe, pályakezdő koromban ehhez szoktattak már. Hirtelen visszakanyarodtam negyven-valahány évet.

Ha innen nézem, megszólal bennem az örök bölcsesség: szegény az, aki szegénynek vallja magát. Azonnal lefogadom, a száz leggazdagabb között is lenne szegény. Nem irigyelhetem őket, eszük is, szerencsájuk is, netán tisztességtelenségük is van hozzá, de sajnálni se tudnám egyiket se.

Azóta mondhatom szegénynek magamat, amióta dupla vérnyomáscsökkentőt kell bekapnom, ha könyvesbolt előtt megyek el. Időközben tripla adag kellene, netán négyszeres. Újabban inkább átmegyek a túlsó oldalra. Másnak más a mérce. Kimondom tehát a magam tételét: szegény az, aki mindig a másik oldalon közlekedik.

Korszakfordító teóriáim nekem is voltak, olvashattak is róla, akik nem vetették meg soraimat. A rendszerváltásnak csúfolt, sokak által gengszterváltásnak mondott változások csatazajában azt ajánlottam: húzzunk egy vonalat, és kezdjünk új életet. Mondjuk ki, mérhetetlen adósságainkat nem mi csináltuk, nem is fizetjük. Nagyjainkban viszont erőre kapott a régi mentalitás: fizetünk, mint a katonatiszt. Álságos érvelésük, ha nem fizetünk, nem jön hozzánk a külföldi tőke. Beszédés példa előttem Lengyelország. Végigszatyorzták ugyan Európát az első években, most mégis előttünk járnak.

Kertszomszédunk előtt akár gazdagok is lehetünk. Egyszer-egyszer úgy adódik, hogy külföldre is elmegyünk. Ifjúkorom álma volt például, hogy eljussak Moldvába, az ottani magyarokhoz, és úgyszintén egyetemista időm óta vágyakoztam Görögországba is. A nyelvrokonság-lélekrokonság vitt a csángókhoz, kevesebb lennék, ha kihagytam volna őket. A görögök pedig? A kultúra bölcsője volt egykor ez a föld, tanultuk az óvilág történelméből is, meg az ókori irodalomból is, anélkül, hogy a valóságnak a legkisebb darabját is mellé képzelhettük volna.

De jó nektek – mondja a kódisnyugdíjban mellénk édesedve. Ha nekem két sorom megjelenik az újságban, busás jövedelemnek véli. Íme, bizonyosság Isten előtt, nekünk még külföldre is telik.

Mások lettek életünk sarokpontjai. Nekem se a jó evés és jó ivás a valami, de áldozom időnként könyvre is, és a személyes meg tapasztalás még mindig vezet a rangsorban. Közben minden fillérért le kell mondanunk valamiről, ami másnak fontosabb. Ha a hajléktalanokat vennénk mércének, napi két liter pancsolt bor engem is boldoggá tenne.

H. D.

Balaton, te csodás!

Kiválónak találták a szakemberek a Balaton és a Velencei-tó strandjainak vízminőségét az akkreditált laboratóriumok vizsgálati eredménye és az illetékes tisztí orvosi szolgálatok minősítése alapján.

A balatoni strandok közül 19 vize kiváló, egygé megfelelő minősítést kapott. A Velencei-tavi

strandok közül 9 vízét kiválónak, hatét megfelelőnek minősítették a felügyelőség szakemberei a rendelkezésükre álló adatok alapján. Egyik tóban sem emelkedett számottevően az algák száma, és nem mutatkozott a túlszaporodásukra utaló jelenség sem, ami az előrejelzések szerint továbbra sem valószínű.

Hallépcsőt kellene építeni a Dunán a Vaskapuba

Visszahonosítanak a régi halakat a Tiszába

Viza, vágótok, simatok, sőregtok, kecsege. Ezek a halak egykor gyakoriak voltak a Tiszában is – nélkülük aligha értelmezhető az egykori leírás, mely szerint a Tiszában több a hal, mint a víz –, de ma már, a kecsege kivételével, kipusztulófélben vannak. A WWF Magyarország Viza 2020 nevű kezdeményezésének célja: 2020-ra újrahunosodjanak folyóinkban.

– A napokban Bécsben találkozunk a Duna és vízrendszere menti országok WWF-szervezetei és halbiológusai, összehangolni a Viza 2020 kezdeményezés munkáit. A program azt tűzte ki célul, hogy 2020-ra az óriásira, sokmázsásra is megnövő viza s a többi vértés-porcos hal,

ezen belül a különböző tokfélék, amelyek az al-dunai Vaskapu-vízlépcső megépítése előtt rendszeresen megfordultak a Duna vízrendszerében, így a Tiszában és mellékfolyóiban is, újrahunosodják itt. E találkozón arról is szó lesz, hogy a Vaskapu zsiliprendszerét hallépcsővel egészítsék ki – mondja Márkus Ferenc; a WWF Magyarország igazgatója. Jelenleg a Vaskapun nemigen tudnak átjutni a Dunán fölfelé igyekvő halak, legfőkébb nagy ritkán, ha le tudják küzdeni a rendkívül sebes áramlást, egy-egy hajózsilipnyitáskor. Ezt az akadályt szüntetné meg a hallépcső, olyan vízi folyosó, amely folyamatosan lehetővé tenné a halak le-föl vándorlását. A magyar WWF-szervezet javasolja: az új környezetvédelmi engedélyt a következő öt éves periódusban, csak akkor adják meg a Vaskapu üzemeltetéséhez, ha létrejön a hallépcső is. Erre nagy szükség is volna: a

Marián Miklós: Mindig a magam példáján keresztül neveltem

1940-ben vette át diplomáját

Szeged közéletének ismert alakja. Tanár és természetkutató, a kettő ötvözeként pedig cserkészvezető, aki nemzedékeket nevelt a természet ismeretére és a gyakorlati életre. A 91 esztendős Marián Miklós a napokban vette át vasdiplomáját a Szegedi Tudományegyetemen.

A Magyar Mádártani Egyesület szegedi csoportjában, ahol a legkülönbözőbb végzettségű emberek hódoltak közös szenvedélyüknek, Miki bá' nemzedékeket vonzott maga köré, nevelt a természet tisztületére és a tartalmas felnőtt életre. A 91 esztendős Marián Miklós a napokban vette át az egyetemi vasdipломát. Régi ismerősei úgy tudják, a hajlott hátú, szikár férfi ma is a Kelemen utcában lakik. Jellegzetes alakja azonban negyvenkét év után végleg eltűnt a belvárosból: a tömbfelújítás következtében egy nyolcadik emeleti panellakást oszt meg élete emlékeivel, illetve ami oda befért belőlük.

Gyűrű Kaposvártól

– Szegeden születtem 1914-ben, minden iskolámat itt jártam, és az akkori nevén Ferenc József Tudományegyetemen szereztem biológia-földrajz szakos diplomát 1940 szeptemberében – mutatja a napokban ez alkalomból átnyújtott vasdipломáját. – Besoroztak, majd harminckét hónap katonaság után a kaposvári gimnázium pedagóguskarába kerültem. Bár szigorú tanár voltam, a gyerekek, úgy tűnik, mégis kedveltek. Annnyira, hogy régi tanítványaim ajánlására pár éve megkaptam Kaposvár város gyűrűjét. Sokan írnak levelet, még Amerikából, Németországból és Norvégiából is – teszi hozzá szerényen.

Vissza a természetbe

Élete másik rangos tevékenysége: a természetkutatás. Kaposvári éveiben a jégkorszakból visszamaradt láp, a Baláta-tó vizsgálata forrt a nevéhez. 1958-ban tért vissza Szegedre, és 1974-es nyugdíjazásáig a Móra Ferenc Múzeum természettudományi gyűjteményét vezette. Valóságos szellemi műhelyt jelentett számára az intézmény, ahonnan lehetősége nyílt bekapcsolódni a

A 91 esztendős Marián Miklós ma is dolgozik a fűvészkertben

Fotó: Schmidt Andrea

negyedszázados Bakony-kutatási programba, közreműködni a Tisza-kutatásban és részt venni az alföldi szikesek vizsgálatában. Gyalogszerrel, kerékpáron és kishajóval csaknem az egész ország területét bejárta. Nyugdíjazását követően sem maradt tétlen: húsz évig az egyetemen munkálkodó akadémiai Tisza-kutató bizottság titkári teendőit látta el. Természetesen ma is dolgozik: a fűvészkert madárfaunáját tanulmányozza és két ottani kiállítást vezet.

– Odáig busszal megyek, aztán átnyergelek a kerékpáromra. Biciklivel könnyebben járok, mint bottal. Olyan vagyok, mint a repülő: nálam is kritikus a fel- és a leszállás – utal derűs öníroniáival a nehezedő járásra. – Cserkészkalapom ma már a polcon pihen.

Tizenkét évesen léptem be a szegedi cserkészcsapatba, korán elvesztett apám helyett a pa-

rancsnokom, a fűvészkertet alapító Gyórfy István orvos fia, Gyórfy Boldizsár tanított az erkölcös hazafiasságra és nevelt komoly gyakorlatias férfiéletre – emlékezik saját nevelési elveinek gyökereire. Ezeket követve alapította meg első cserkészcsapatát nevelőtanárként a Kálvária sugáru ti Szent Gellért Kollégiumban.

Légy résen!

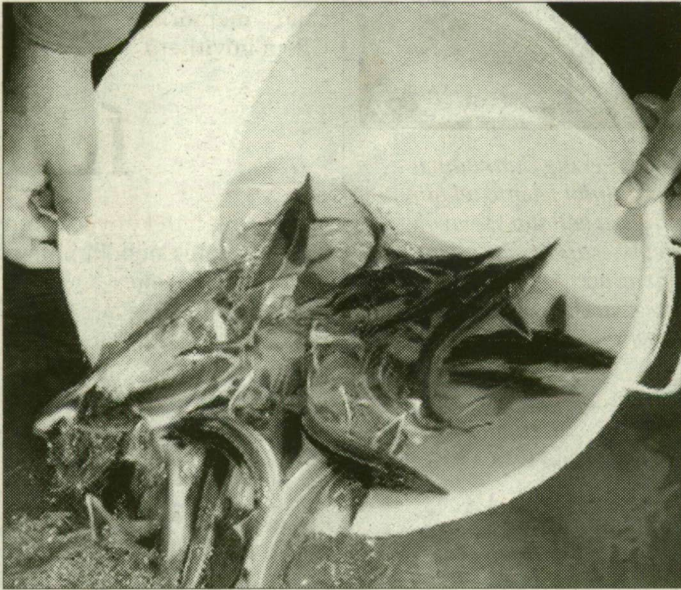
– A vízcserkészekkel hajón jártuk végig a Dunát, a Siót, a Tiszát, a Köröst és a Hernádot. Később Kaposváron már működő cserkészcsapatot vettem át, de a mozgalmat 1948-ban sajnos betiltották. Ezek után gyakorlati foglalkozás keretében találkoztam érdeklődő tanítványaimmal: nyolcan-tizen jártak hozzám akváriumot, terráriumot, iskolai fűvészkertet gondozni, és így cserkészet híján is szoros tanár-diák kapcsolat alakult ki

köztünk. Az egyik kis-balatoni táborozáskor egyikük nekem szegezte: Miki bá', miért segítsen valakinek, ha ő nem segít nekem? Az efféle kérdésekre leginkább a személyes példamutatással válaszolhattam. És lám, a fiú erdésznek tanult, és a soproni egyetemmel együtt ötvenhatban külföldre távozott. Ma erdőmérnök Kanadában, ahol cserkészcsapatot alapított. Tehát megértett.

A szegedi cserkészmozgalmat 1990-ben újították meg Bakonyi László tanárkollégájával, akinek halála után Miki bá' vezette a csapatot, egészen a három évvel ezelőtti visszavonulásáig.

– Mindig úgy biztattam a fiatalokat: gyertek utánam! Meg tudjátok csinálni, hisz én is megcsináltam. Most már csak azt tudnám mondani: menjetek előttem! De egy cserkész, különösen egy vezető, nem mond ilyet.

DOMBAI TÜNDE

A tokfélék közül egyedül a kecsege van jelen a Tiszában Fotó: DM/DV

viza, a vágótok, simatok, sőregtok élete nagy részét a tengerben tölti, ívni azonban föl vonul a folyókba. Kivétel a szintén a tokfélék családjába tartozó, teljesen édesvízivé vált kecsege, mely máig megtalálható nálunk. A sima-, de főleg a vágótoknak is léteznek állandóan édesvízben tartózkodó

egyedei, legtengerjáróbb a sőregtok. Korábban íváskor Pozsonyig s tovább is föl vándoroltak a különböző vértés-porcos halak, a Tiszán is eljutottak az ívársra legalkalmasabb felső szakaszig. A magyar halászok zsákmányának jelentős részét, vándorlási időszakban, e halak adták a Vaskapu meg-

VIZA ÉS KAVIÁR

■ A viza a földkerekség legnagyobb, édesvízben is tartózkodó hala; legnagyobb példányainak testtömege megközelítheti a tonnát is. Ekkora példányok ma már főleg a Volgába vándorolnak föl a Fekete-tengerből. Arrafelé egyébként a vizát belugának mondják, s horgászatára szafarikat szerveznek; a híres orosz kaviárt szintén a viza ikrájából nyerik. A többi tokféle, bár kevésbé természetes, de a 20-50 kilót is elérheti. A teljesen édesvízivé vált kecsegeből már a néhány kilót is meg lehet süvegelni.

építése és a folyószabályozások előtt. A Tiszán szintén meg kellene könnyíteni e halak följutását, a folyó ívársra alkalmasabb főlso szakaszaira. Az ívóhelyeken be kellene szüntetni a kavicskitermelést; egyébként a Dráván, Horvátországban, épp a WWF Magyarország kezdeményezésére, fölhagytak a kavicskotrással – a minap kapta Márkus Ferenc az ezzel kapcsolatos levelet. A Tiszán a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében azt kellene elérni, hogy a tervezett tározók ne vésztározókként üzemeljenek, hanem mindig legyen bennük bizonyos mennyiségű víz. A Maros, a Körösök vízgyűjtőjén való bányászatot pedig csak a környezeti katasztrófák elkerülését lehetővé tevő biztonsági

intézkedések megtétele után szabadna engedélyezni – ennek szükségességéről szintén a közelmúltban tett látogatáson győződött meg Márkus Ferenc.

A vízminőség egyébként alapesetben elfogadható a Kárpát-medence folyóiban, s lehetővé tenné a tokfélék szaporodását. A kecsege rendszeresen szaporodik is folyóinkban, s vannak jelzések: a Mura alsó szakaszán vágó- és simatok is előfordul, kis mennyiségben. Ezek föltehetőleg már nem tengerből föl vándorolt és itt rekedt példányok, hanem állandó édesvízi népességből származó halak. S olykor-olykor a Tiszáról is felröppen a hír egy-egy, titokzatosan föl bukkanó-eltűnő vágótokról.

F. CS.